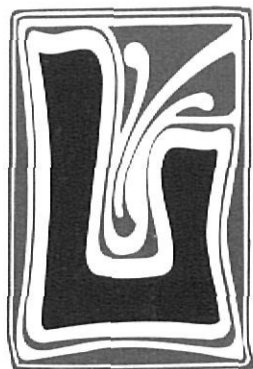

E l s J o c s F l o r a l s d e G i r o n a

Prudenci Bertrana i els Jocs Florals de Girona

a presència de Prudenci Bertrana a l'inici dels Jocs Florals de Girona confirma una vegada més el seu prestigi com a reconegut pintor i novell escriptor en l'ambient cultural de la ciutat de principi de segle. La seva petjada en la trajectòria dels Jocs permet conèixer l'engranatge intern d'aquesta

festa i alhora dibuixar un Bertrana immers culturalment en la ciutat i que al final de la seva vida recorda aquella etapa amb una idealitzada nostàlgia.

La dicotomia Certamen – Jocs Florals

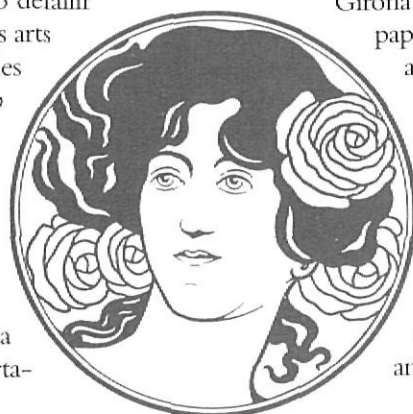
La gestació dels Jocs Florals de Girona, com és sabut, té al darrere un grup de joves emprenedors amb ganes de promoure la literatura i deixondir la ciutat. Al costat de belles glòries del passat cultural de Girona que continuen presents en aquesta «nova etapa», un grup d'intel·lectuals, format per Rafael Masó, Prudenci Bertrana, Miquel de Palol, Josep Tharrats i Xavier Montsalvatge, entre altres, promou activitats literarioculturals per no defallir en l'intent de tirar endavant les lletres i les arts d'una Girona que, per dir-ho en paraules de l'època, encara aprecia massa el *gènero chico*. Aquest impuls cultural es mostra –i es vol mostrar– com a nou, jove, fresc i modern, oposat sistemàticament a una vella tradició cultural que durant molts anys ha mantingut la ciutat en una línia recta i grisa de continguts arcaics, espanyolistes i d'elit. Aquesta dicotomia queda clara en el pas del Certa-

Glòria Granell

men Literario de Gerona, organitzat per l'Asociación Literaria, als Jocs Florals de *L'Enderroch*, el 1902, i als Jocs Florals de Girona, a partir de l'any següent. Quan aquesta revista modernista decideix tirar endavant els seus Jocs Florals, l'Asociación Literaria de Gerona ja fa temps que, segons l'opinió pública, té els dies comptats. Són molt habituals les notes a la premsa que fan referència a la decaïda del Certamen, que temps enrere havia estat un puntal per a la literatura de la ciutat. Així doncs, els Jocs Florals de *L'Enderroch* són viscuts com l'oportunitat que calia a aquests joves escriptors per mostrar l'altra cara de la moneda cultural, per fer arrencar amb embranzida la literatura de la ciutat amb un acte tan simbòlic i reconegut com uns Jocs Florals. Ho aconsegueixen el 1902, i continuen el 1903 amb el concurs de la revista *Vida* i l'arrelament de la tradició en forma de Jocs Florals –amb un marc formal i legal al darrere i amb més o menys intermitències– fins al 1936, en què queda estroncada, com tants actes culturals i extraculturals, per la guerra.

La presència de Bertrana

La vinculació de Prudenci Bertrana als Jocs Florals de Girona dona molts elements per entendre el seu paper en la vida cultural de la ciutat en aquells anys. Més gran que la resta del grup, s'integra perfectament en l'ambient i, de fet, necessita el seu coixí cultural, artístic i pseudoboheïm com a refugi per trencar amb la seva monotonia d'obligat professor de dibuix i comercialitzador d'art. En aquestes notes analitzarem el paper de Bertrana sobretot des de l'inici dels Jocs Florals de Girona fins al 1906, any de la publicació de *Josafat*.

E l s J o c s F l o r a l s d e G i r o n a

nen premis, entre d'altres, Prudenci Bertrana, Miquel Ferrà, Josep Carner, Miquel de Palol, Llorenç Riber, Tous i Maroto, Josep Tharrats, Carles Soldevila i Josep M. López-Picó.

1920. Alguns dels autors premiats als Jocs Florals de Girona són Xavier Montsalvatge, Miquel de Palol, Carme Montoriol, Josep M. López-Picó, Bartomeu Barceló, Ventura Gassol i Josep Leonart.

1921. Josep Puig i Cadafalch és el president del jurat dels Jocs Florals de Girona. Obtenen premis, entre d'altres, Miquel de Palol, Josep Carner, Carme Montoriol, Josep M. López-Picó, Melcior Font, Carles Fages de Climent, Carles Rahola, Carles Soldevila i Prudenci Bertrana.

1922. Joan Alcover és president del jurat dels Jocs Florals de Girona. Obtenen premis, entre d'altres, Carles Fages de Climent (Flor Natural), Josep Roig i Raventós, Carles Rahola, Romà Garcés, Armand Orriols (Armand Obiols?), Millàs Raurell, Miquel de Palol i Baltasar Samper.

1923-1929. Dictadura de Primo de Rivera. No se celebren els Jocs Florals de Girona.

Durant aquests anys (1902-1906) la presència de Prudenci Bertrana en les activitats i plataformes culturals de Girona és molt destacada: publica narracions a les principals revistes literàries; escriu articles de crítica artística, teatral, musical i social; pinta i exposa retrats en locals comercials de la ciutat i en publica també en revistes de cultura; manté dures polèmiques a través de la premsa amb altres periodistes d'ideologia diferent... Són activitats diverses que dibuixen el perfil d'un artista a cavall entre el pinzell i la ploma que compta amb un prestigi important en l'ambient cultural i participa activament en les activitats intel·lectuals de la ciutat d'aquell moment.

El 1902, amb la iniciativa de crear els Jocs Florals de *L'Enderroch*, la premsa gironina es manifesta contínuament a favor o en contra del nou corrent, defensant o criticant (segons la tendència ideològica que hi ha al darrere) l'agonia i prevista mort de l'Asociación Literaria (i de retruc del seu Certamen Literario) i el naixement de la nova festa de les lletres. Bertrana també dóna la seva versió dels fets. El 15 de novembre de 1902 *Vida* publica un article de l'escriptor a la secció «L'art a Girona» en què aquest critica sense pietat l'associació agonitzant: «L'Associació està ben morta, no vulgueu saber per què (la causa deixem-la) tot mor en la terra, tot té fi en aquest món, i a la literària li ha arribat l'hora; era una cosa vella, gastada i sense força vital; havia complert la missió i estava seca, corcada, podrida per dintre, un arbre corcat [...] cal carbonar-lo i doncs només serveix per a donar hostatge als banyarri-carts i altres insectes perjudicials, i de bèsties d'aquesta mena (literàriament parlant) se n'hi enquiven forces en el si de la associació». El toc de mort definitiu s'havia fet patent en el darrer Certamen, que l'associació havia impulsat com a últim intent, fallit, de revifar-se. Bertrana descriu l'acte, patètic, fals i hipòcrita, segons la ploma de l'autor, amb aquestes paraules: «Entre la serietat acadèmica que imperava en la sala del teatre, en algun lloc se sentia la rialla esquerdada i mofeta del ridícul mentres en un altre indret la poesia plorava a llàgrima viva, marcides les flors de sa corona i fluïxes les cordes de l'arpa, abatuda, mirant amb odi tota aquella gent hipòcrita que deien que l'adoraven però quines carícies eren sols pessics i mossegades».

Un premi ofert per Bertrana

Aquest 1902, en el cartell dels Jocs Florals de *L'Enderroch* apareix un premi ofert per Prudenci Bertrana, un «objecte artístic» amb què serà obsequiat l'autor de la millor composició de tema lliure (1). Bertrana continuarà fent donació d'un quadre com a premi dels Jocs Florals de Girona durant molts anys. Aquesta i altres aportacions artístiques als Jocs són importants perquè situen el Bertrana artista plàstic en un primer pla en el terreny cultural de Girona. Durant aquests primers anys art i literatura caminen junts i en evolució similar en Prudenci Bertrana, però l'autor, que ha començat la seva carrera com a pintor i com a tal ha assolit un renom important a Girona (2), encara és conegut a la ciutat principalment per aquesta seva faceta.

Així doncs, la primera col·laboració que fa als Jocs Florals de Girona és de caire artístic, amb l'aportació d'un quadre que és exposat a la botiga del Sr. Estruch, seguint la tendència de l'època d'exposar obres d'art en aparadors comercials i que Bertrana practica des de fa uns quants anys en diferents establiments de la ciutat. Així ho notifica la premsa, que matisa: «Es uno de

Els Jocs Florals de Girona

los trabajos más simpáticos que hemos visto salir del pincel de aquel artista; justo de color, con mucha perspectiva y ejecutado con una sobriedad que revela lo feliz de la interpretación del natural, resulta el paisaje reproducido por el pincel del señor Bertrana de una encantadora poesía» (3).

Com veiem, la col·laboració de Bertrana en els Jocs Florals de 1902 és discreta, sobretot si la comparem amb la vinculació d'anys posteriors. Sense caure en l'error de buscar justificacions de bona mena, cal no oblidar que durant aquests anys l'escriptor porta a terme una forta activitat paral·lela pel que fa a premis literaris en altres certàmens i Jocs Florals. La seva participació i relatiu èxit en molts concursos literaris, durant aquesta època, és un bon indicador de l'embranchida amb què inicia la seva tardana vocació literària (4). L'estiu de 1902 Prudenci Bertrana guanya una ploma d'or al certamen literari que convoca el diari *La Rierada*, d'Arenys de Mar, amb l'obra *Tard!* (5). El mes de setembre obté un premi al Certamen Literari d'Olot per la narració *La guineu*, després publicada per *Vida* amb motiu del guardó (6). A final d'any aconsegueix encara una altra distinció: és premiat en el certamen organitzat per la revista barcelonina *Montserrat*. En aquest concurs, que compta amb Josep Carner entre els membres del jurat, Bertrana guanya el premi ofert per Albert Rusiñol per l'obra *Una agonía*, que la premsa gironina es deleix per veure impresa i és publicada al número 27 de *Vida* (7). El 1902 també és un any molt fructífer per Bertrana pel que fa a la publicació de narracions literàries a la premsa de la seva ciutat. A través de *L'Enderroch*, *Vida* i el «Suplemento literario» d'*El Autonomista* surten impreses moltes narracions seves (*Lo riure*, *Pagesívola*, *Harmonies matinals*, *La guineu*, *El mar*, etc.), algunes de les quals no han tornat a ser publicades des de llavors.

Prudenci Bertrana, secretari dels primers Jocs Florals de Girona, l'any 1903, i president del jurat l'any 1935.

Secretari del jurat

Al llarg de 1902 la revista *Vida* critica molts aspectes dels Jocs Florals creats per *L'Enderroch*, principalment la poca solidesa d'una revista com a plataforma per assegurar uns Jocs consolidats. Arribats al 1903, i ja desaparegut *L'Enderroch*, els organitzadors de *Vida* veuen l'oportunitat d'invertir, així com la necessitat de continuar l'impuls iniciat pels seus col·legues, i creen un Concurs Literari (8). Prudenci Bertrana apareix des del primer moment com a membre del jurat d'aquest concurs al costat de Raimon Casellas, Josep Franquet i Serra, Francesc Balari i Francesc Viver. A més, i també gràcies a l'impuls de *Vida*, la ciutat celebra els primers Jocs Florals, i crea un consistori com a plataforma

consolidada per assegurar-ne la continuïtat. Bertrana hi actua com a secretari de la junta organitzadora i del jurat qualificador, però de la seva participació el que ha traspassat el fet puntual és el discurs que llegeix el dia de l'entrega dels premis. Aquest parlament, com tota la producció bertraniana, és transparent pel que fa a la ideologia literària i vital que hi ha darrere la ploma, o la que el sedàs de Bertrana vol deixar escolar amb tota la intenció, com veurem més endavant. Es tracta d'un discurs fort i clar, dur, d'algú que no té problemes per dir el que pensa i està orgullós d'adoptar conscientment aquest paper de veu sincera de la societat (9).

Membre del consistori

En els Jocs Florals de 1904 Prudenci Bertrana s'implica en l'organització de soca-rel, ja que és elegit membre del consistori. La seva vinculació artística als Jocs Florals d'aquest any, possiblement a causa de la seva implicació directa en l'organització, compta amb una aportació original i diferent: l'autor pinta el llac de la Flor Natural (10), que guanya Joan Llongueras amb el poema *Ubriaguesa de sol*. Al costat de la major o menor

Els Jocs Florals de Girona

1930. *Fi de la dictadura de Primo de Rivera*. Represa dels Jocs Florals de Girona. Manuel de Montoliu (en substitució de Nicolau d'Olwer) i Miquel de Palol són, respectivament, president i vocal del jurat. Obtenen premis, entre d'altres, Ventura Gassol (Flor Natural), Xavier Benguerel, Carme Montoriol, Carles Rahola, Josep M. López-Picó i Miquel Llor.

1931. Pere Coromines és president del jurat dels Jocs Florals de Girona. Joan Santamaria, Octavi Saltor i Carles Fages de Climent en són vocals. Obtenen premis, entre d'altres, Simona Gay (Flor Natural), Xavier Benguerel, Bartomeu Barceló, Manuel Brunet, Marià Manent, Joan Mínguez, Alfons Maseras, J. Navarro Costabella i Miquel de Palol.

1932. Joan Estelrich és president del jurat dels Jocs Florals de Girona. Obtenen premis, entre d'altres, Bartomeu Barceló, J. Navarro Costabella, Alfons Maseras, Clementina Arderiu, Ferran Agulló i Xavier Montsalvatge.

1933. Carles Rahola és president del jurat dels Jocs Florals de Girona. Obtenen premis, entre d'altres, Alfons Maseras, Bartomeu Barceló, Josep Carner i Carles Fages de Climent.

participació organitzativa i literària de Bertrana en els Jocs Florals de Girona, la seva petjada artística en forma de premi és una constant que es repeteix any rere any. Per altra banda, aquest 1904 és també un any important per a Bertrana quant a premis literaris rebuts fora de la ciutat: en els Jocs Florals de Moià (en què guanya la Flor Natural Rafael Masó i també és premiat Joaquim Ruyra) rep un guardó per la seva obra *Un arròs a sa fosca*; i també obté una menció honorífica al concurs de novel·la de la Biblioteca Popular de L'Avenç per *Violeta*, novel·la escrita el 1899 i que encara avui resta inèdita.

Fins aquí el lligam que Bertrana estableix amb els Jocs Florals és organitzatiu —la qual cosa confirma la seva importància en l'ambient cultural gironí del moment— i artístic —indicatiu del fet que la seva vessant artística en aquell moment li suposa una via important d'expressió i vinculació en les activitats culturals de Girona—. El 1905, però, s'hi suma un element important: Bertrana, que ja ha donat veu i forma clares a aquella tardana vocació literària i que un any més tard sorprendrà tothom amb *Josafat*, presenta una obra pròpia als Jocs Florals de Girona (11). Es tracta de la narració *Viva'ls tres reis*, mereixedora del premi del consistori i que durant la Festa dels Jocs Florals llegeix Josep Carner. El *Diario de Gerona* en publica un fragment (12), i també hi dedica una atenció especial el número extraordinari que la revista *Emporium* dedica al concurs, amb retrats i textos dels autors premiats (13). Rebre un premi als Jocs Florals de la seva ciutat, per a la vitalitat de la qual Bertrana fa molt que escriu i pinta, possiblement és un estímul per a l'escriptor, que un parell de mesos enrere s'ha vist immers en una llarga i complexa polèmica a l'entorn de la Festa de la Bellesa de Palafrugell.

La polèmica de *Josafat*

La Festa de la Bellesa neix de la iniciativa de la secció de Belles Arts del Centre Català de Palafrugell. Es tracta d'un concurs artístic que premia en metàl·lic (detall important, estimulants i poc comú), amb 500 pessetes de premi, peces de poesia, novel·la i música (14). El 1905 el concurs celebra la seva primera edició, i no hi falta polèmica: com és sabut, les novel·les finalistes són *L'home bo*, de Josep Pous i Pagès, i *Josafat*, de Prudenci Bertrana. La diferència qualitativa entre totes dues obres és òbvia, i la diferència moral també. Tot i que valora literàriament *Josafat*, el jurat, format per Joan Maragall, Jaume Massó i Torrents, Jaume Vergés i Joan Barris, nomena guanyadora *L'home bo* (que descriu les qualitats d'un «home bo», amb *moralina* per tots costats i per tant radicalment oposada a l'escandalitzadora i sacrílega novel·la de Bertrana) per qüestions de moralitat. La polèmica sobre la Festa de la Bellesa afecta tan sols tangencialment l'estudi sobre la influència de Bertrana en els Jocs Florals de Girona, però l'interès que suposa com a reflex dels barems de l'època en el judici d'obres literàries mereix la transcripció d'un fragment de la memòria del secretari: «*Josafat* és una concepció grandiosa, magistralment desenrotllada. Son realisme casi brutal a voltes, apareix com ennoblit, com dignificat per la fantasia de l'artista que ens afalaga l'esperit en un encís irresistible. El drama intern, violent, intensíssim, la poderosa lluita que es revolca per l'ànima petita d'aquell cos gegant, d'en *Josafat*, el campaner salvatge, brutal, luxuriós i fanàtic, l'esclat de ses passions que es desborden en la plenitud de sa bestialitat, topant violentment contra sa consciència rudimentària, endurida de supersticions i fanatisme, tot això ens ho presenta l'autor viu, palpitant, immens, amb un vigor, amb una força, amb un relleu que meravella. En les

E l s J o c s F l o r a l s d e G i r o n a

escenes de seducció en què apareix com el símbol de la temptació carnal, la meretriu impúdica i fastigosa, el cuadro esdevé llotós i repugnant a força de detalls infectes que enterboleixen i profanen la puresa de l'obra d'art. Mes malgrat això i fins en aquests moments, el drama punyent que batega en l'interior d'aquell home, les violentes convulsions de son esperit atormentat, que es transparenten en ses accions i en ses paraules, ens suggestionen tan fortament, ens emocionen tan fonament, que ens produeixen la noble fruïció de l'art i redimeixen l'obra» (15). El reconeixement de la qualitat literària de l'obra hi és, però la impossibilitat de ser premiada,

per la controvèrsia que porta implícita, també. *Josafat*, malgrat tot, és publicada per l'editorial de la revista *Emporium*, de Palafrugell, tan sols un any més tard. Un premi i un no-premi, per tant, marquen la relació literària de Bertrana amb concursos literaris i jocs florals el 1905 (16). És curiós que sigui *Viva'ls tres reis*, narració ingènua i excessivament dolça, amb manca d'estil propi, l'obra de Bertrana que és guardonada aquest any, i no *Josafat*, novel·la intemporal, profundament bertraniana —i per tant ja amb segell propi— i d'una qualitat literària àmpliament reconeguda, sense excepcions. Aquest fet s'explica, evidentment, per la multiplicitat de factors que influeixen a l'hora de premiar o no premiar les obres literàries. Sense voler fer afirmacions categòriques que podrien esdevenir injustes, es pot apuntar que la relació de Bertrana amb els Jocs Florals de Girona —i recordem que Viver, secretari del jurat, havia estat el seu confessor literari a l'inici, segons explica a *El Vagabund*—, així com la «immoralitat» de *Josafat*, han influït en un any tan curiós pel que fa a Bertrana i els premis literaris.

Trasllat a Barcelona

En els Jocs Florals de Girona de 1906 Bertrana ofereix, evidentment, un quadre a l'oli com a premi, però la seva participació no va més enllà (17). L'autor guanya el segon accèssit (200 pessetes) al Concurs Artístic de Figueres amb l'obra *La Margarideta*, que havia presentat amb el lema M.Z.A. (18). El jurat, format per Joan Maragall (president) (19) Ignasi Iglésias i Josep Pous i Pagès, consi-

Josep Pous i Pagès, enfrontat amb Prudenci Bertrana a la Festa de la Bellesa de Palafrugell de 1905.

dera que durant l'entrega dels premis no es pot llegir l'obra per ser massa llarga. Malgrat tot, a la nit s'ofereix un banquet per al jurat i els autors premiats en què Bertrana en llegeix un fragment a petició de Pous i Pagès. La presència d'aquest entre el jurat que ha premiat *La Margarideta* i la seva bona recepció de l'obra no deixen de ser símptomes de bones relacions entre els dos escriptors, després de l'agitada controvèrsia viscuda l'any anterior amb motiu de la Festa de la Bellesa de Palafrugell. El 1907 Prudenci Bertrana és vocal del jurat dels Jocs Florals, i Aurora Bertrana és nomenada Reina de la Festa, la qual cosa és un indicador més de la popularitat del seu pare

entre l'ambient cultural gironí. Bertrana es trasllada a Barcelona el 1912, i per tant la seva vinculació amb els Jocs Florals deixa de ser organitzativa. Tot i això, la forta presència de l'escriptor als Jocs Florals de Girona a partir d'aquest moment és un exemple de l'estret lligam que el continua unint amb la seva ciutat: és premiat a les edicions de 1913, 1914, 1916, 1917, 1919 i 1921.

La literatura de Prudenci Bertrana, com és sabut, és una font importantíssima per descobrir el personatge que s'amaga darrere les paraules. És cert que això es dona —o no— en molts escriptors, però, com passa amb Josep Pla i amb tants altres autors que juguen amb el lector a l'interessantíssim joc de confondre realitat i ficció, en el cas de Bertrana és deliberat: utilitza la seva prosa per crear una màscara del Bertrana que vol oferir al públic. Més que descobrir el Bertrana-persona, per tant, amb la literatura d'aquest escriptor —i sobretot a la trilogia autobiogràfica *Entre la terra i els núvols*— entreveiem allò que ell vol deixar veure de si mateix, en ressaltar uns aspectes clau per dibuixar una determinada imatge de la seva personalitat. L'objectiu de Bertrana no ha pas fet fallida: la imatge que en tenim —de persona senzilla, excursionista, amb prosa simple del poble i refractari a la parafernàlia literària i social— és exactament aquella que ell volia que en quedés. Deixant a part les seves novel·les i narracions destinades a la publicació, l'autor no desaprofita un altre sistema ideal per desengranar aquesta imatge i que ve molt a tomb en aquestes notes: els discursos (20). Els discursos tenen la característica de comptar amb un públic físicament present que escolta les paraules de qui els llegeix, i per tant la

E l s J o c s F l o r a l s d e G i r o n a

1934. Desapareix *El Gironès*. No se celebren els Jocs Florals de Girona.

1935. Es deixa de publicar el *Suplemento Literario de El Autonomista*. Els Jocs Florals de Girona són emesos per Ràdio Girona. Prudenci Bertrana és president del jurat qualificador.

1936. Esclata la Guerra Civil. Es deixa de publicar el *Diari de Girona*. Sembla que els Jocs Florals de Girona no s'arriben a celebrar; en conseqüència, es produeix la desaparició definitiva dels Jocs Florals de Girona (tot i que a la postguerra se'n crearan uns altres, de vida efímera, en els quals el català és sotmès a limitacions i restriccions).

recepció de les idees és directa i més impactant i personal que a través de la pàgina escrita. El pas de Prudenci Bertrana pels Jocs Florals és, en part, una mostra més d'aquesta estratègia de creació d'un personatge, precisament per la petjada que ha deixat amb els discursos que hi va pronunciar, com a secretari i president. Tot i això, per qüestions d'espai en aquestes notes ens centrarem només en les idees que l'escriptor expressa en els discursos dels Jocs Florals de Girona en relació amb aquesta festa literària i amb tot l'engrescament cultural que hi havia al darrere en els primers anys de la seva implantació.

De 1903 a 1935: dos discursos

Bertrana pronuncia dos discursos en els Jocs Florals de Girona, al principi i al final de l'etapa jocfloralesca de la ciutat: el 1903, com a secretari del jurat, i el 1935, any en què n'és nomenat president. En el primer, amb la polèmica encara fresca, fa referència, com és natural, a la mort de l'Associació: «Aquí tenia que celebrar-se aquesta festa de les lletres, la substituïa malament l'Associació que fins avui havia viscut entre l'escalfor oficial i entre l'escalfor oficial acaba de morir enverenada per la tinta oficinesca en just càstig per no haver sabut encarar la idea de Pàtria». La celebració d'uns Jocs Florals és una bona notícia per a la ciutat, però Bertrana no s'està d'advertir dels perills de la pitjor tradició jocfloralesca, en què cal no caure: «Ja sé que no tothom hi creu en els Jocs Florals i per desgràcia no els manca raó. En les lluites literàries hi concorren sovint i hi triomfen que és pitjor (nosaltres hem procurat que això no succeís) rimaires d'ofici que manegen les consonants amb l'habilitat de joglars de fira; que fan misticisme sense unció; que ens conten amors estantissos al so de velles guitarres, que expliquen gestes glorioses amb les ensopides cadències dels romans de cego; que descriuen batalles amb la paraula mansa de l'home pacífic que es passa la vida radere el taulell fent paperines: inspiracions endiumenjades nascudes de la vagància d'homens enfeïnats, entre onades del benestar que els hi proporciona el contacte amb el calaix ple de monedes, inspiracions farcides de farigola, violetes, voladurries, en fi tot lo que es conreua en els jardinetes de vila, en arols burgesos, on hi creixen també mongetes rénegues i cols de Brusel·les, quina fortor traspua per entre les ratlles dels versos consonants amb més ripis que bona fe». Però malgrat tot, i conscient d'aquest perill —que com sabem era ben real i general a l'època—, Bertrana creu en els Jocs Florals i en la importància de donar una oportunitat als poetes, encara que siguin molts i no tots bons els que s'hi presenten, perquè «tota aquesta gent [...] són gent candorosa; ells marxen pel mal camí empró marxen», i l'important és caminar. El consell final és: «Sembrant cent grans n'espiguen quatre, sembreu-ne mil i n'espigaran més». Aquest discurs Bertrana el pronuncia des de dins l'engranatge dels Jocs Florals de Girona, amb tota la il·lusió de l'inici d'un projecte conjunt portat a terme amb una fe total. El 1935, al final de la vida de l'escriptor i dels Jocs, torna a llegir-li un discurs, orgullós de ser-ne president, i amb volguda nostàlgia repassa el seu començament com a escriptor i els primers temps de Jocs Florals a la ciutat (21): «De llavors data la fundació dels jocs florals. Uns braus capellanets i altres amics lletraferits feren el miracle. Ells em portaren en aquest escenari. ¡Quin treballar de grat i quines il·lusions i quin entusiasme en arribar la diada d'avui! ¡Quina devoció i quin respecte envers els mestres que ens honoraven amb llur criteri i llur presència! Conserveu d'aquell bon temps, una sensació de puresa, de lleial companyonia literària,

Els Jocs Florals de Girona

Primera edició de *Josafat* (1906),
amb la portada dissenyada per Rafael Masó.

que escasseja bon xic, actualment, en els medis intel·lectuals de més importància. Després d'una llarga absència torno a trobar-me ací i em sembla respirar el mateix oratge sanítós, el mateix perfum d'engrescament, el mateix impuls de juvenesa». Bertrana acaba el seu parlament amb unes paraules d'escriptor veterà amb por dels aires dels nous temps, i que la distància titlla de premonitòries, perquè els Jocs Florals estan tocant la seva fi, tot i que és la guerra, i no la modernitat, qui posa el punt final a aquesta tradició: «Per la venustat i prosàpia Girona ha d'aconseguir que els seus Jocs Florals assoleixin un crèdit i una importància que els posi, si és possible, en segon lloc entre els que es celebren diguem reglamentàriament a Catalunya. Per res del món heu de voler que els colgui la indiferència. Persistiu en fer Jocs Florals; persistiu-hi perquè jo he vist molta carn d'adeta assolellant-se per la

rocalla del Ter, molts mallots de coloraines en el Camp de Mars saltant etzioris, molta pilota de futbol rodolant en les fulles seques, catifa de tardor de la Devesa, i això pot matar allò si Sant Narcís no ens empara».

Els discursos de 1903 i 1935 són una mostra que obre i tanca la trajectòria de Prudenci Bertrana dins els Jocs Florals de la ciutat. A través de la història d'aquest concurs coneixem un Bertrana en el seu inici com a escriptor, amb un prestigi important com a pintor i una presència destacada en la vida cultural gironina, i un Bertrana ja vell, escriptor consolidat, que des de Barcelona idealitza una ciutat identificant-la amb un temps en què, jove i fresc, encara no havia perdut la fe en la seva professió.

Glòria Granell i Nogué és membre del Grup d'Estudis de Literatura Catalana de la UAB.

Notes

- (1) Finalment, però, el premi no es concedeix perquè aquesta categoria queda deserta.
- (2) Vegeu GRANELL, Glòria. «Els primers passos de l'artista». Catàleg de l'exposició *Prudenci Bertrana. La presó de l'ànima*. Girona: Diputació de Girona, 1999. p. 19-29.
- (3) *Diari de Girona*, 19-4-1902, p. 4.
- (4) Cal no oblidar que la presentació d'obres en certàmens i Jocs Florals està molt generalitzada —sovint massa— entre els escriptors de l'època. De tota manera, el cas de Bertrana té la particularitat de tractar-se d'una vocació que neix tard i agafa impuls de manera molt ràpida.
- (5) Josep Adroher, també redactor de *Vida* en aquests moments, guanya un premi a la mateixa edició del certamen.
- (6) *Vida*, 30-09-1902, p. 277-282. Bertrana dedica la narració «Al bon amic i company de ploma mossèn F. Viver». En aquest certamen, en què obté la Flor Natural Josep Carner, també són premiats els seus companys Francesc Balari, Miquel de Palol i Xavier Montsalvatge.
- (7) *Vida*, 30-02-1903, p. 41-44. Francesc Balari també obté un premi en aquest mateix certamen amb l'obra *Les barques negres*.
- (8) El concurs s'anuncia per primera vegada a les pàgines de *Vida* el 15 de gener de 1903, p. 386.
- (9) Aquest discurs de Prudenci Bertrana es publica a les pàgines de la revista barcelonina *Catalunya*, núm. 34.
- (10) *Diari de Girona*, 3-11-1904, p. 4.
- (11) Intuïm aquesta dada en la llista de composicions rebudes per l'organització dels Jocs Florals, que publica el *Diari de Girona* i en què veiem que la composició núm. 25 es titula *Visa't les nits*. La confirmació que es tracta de l'obra escrita per Bertrana arriba amb el veredict dels Jocs Florals, publicat a diaris com *La Girona*, *El Autonomista* i el *Diari de Girona*.
- (12) *Diari de Girona*, 3-11-1905, p. 10.
- (13) Tal com es fa notar a la cronologia d'aquest dossier, en aquesta edició dels Jocs Florals de Girona, amb un jurat format per Joan Maragall, Francesc Montsalvatge, Majuelo, Torroella i Francesc Viver, també són premiats Rafael Masó, Miquel de Palol, Antoni Busquets i Punset i Gabriel Alomar.
- (14) El premi de poesia és obtingut per Gabriel Alomar.
- (15) *El Autonomista*, 17-8-1905, p. 2.
- (16) Aquest 1905 Bertrana, junt amb Josep Berga i Boada, és jurat del concurs que organitza

l'editorial Dalmat Carles & Cia. per escollir la millor portada per al llibre *Apleth*, un llibre escolar sobre obres de la literatura catalana amb textos d'Anton Busquets i Punset i il·lustracions de Berga i Boada i Prudenci Bertrana.

- (17) Tot i que no forma part de la comissió organitzadora dels Jocs Florals, la seva col·laboració en les activitats culturals de la ciutat continua essent igual d'activa durant aquest any. Junt amb Lleó Audouard i Narcís Carbó, per exemple, és membre de la comissió que organitza el concurs d'adornament de carrers per les fires de Girona. L'equilibri entre les activitats artístiques i les literàries és una característica de la història de Bertrana d'aquests anys.
- (18) J. Palahi guanya la Flor Natural, i el segon accésit és a repartir entre Prudenci Bertrana, per l'obra *Marganida*, i el figuerenc F. Presas Suárez, per *Anjoanosa*. Gabriel Alomar també obté un guardó en aquest certamen, però no assisteix a l'entrega de premis.
- (19) La relació entre Joan Maragall i Prudenci Bertrana és molt interessant perquè, deixant a banda la famosa carta que el poeta escriu a Bertrana després de sentir la seva conferència «De les belles de la natura i del meu goig», del 1908, demanant-li «Més, més» literatura, Maragall és membre del jurat de molts certàmens i jocs florals en què l'autor de *Josafat* resulta finalista o guanyador: Jocs Florals de Moití (1904), Concurs de Novel·la de la Biblioteca Popular de L'Avinyó (1905), Certamen Literari de la Festa de la Bellesa de Palafrugell (1905), Jocs Florals de Girona (1905) i Concurs Artístic de Figueres (1906).
- (20) Prudenci Bertrana pronuncia molts discursos al llarg de la seva carrera literària. Cal destacar, només a tall d'exemple, «De les belles de la natura i del meu goig» (Associació Nacionalista de Catalunya, Barcelona, 1908), «L'honradesa, la convicció i la cultura com a elements indispensables per enfortir i fer triomfar l'ideal republicà» (Unió Republicana de Girona, 1911), «L'art com a element social de perfecció i consideracions diverses sobre la incultura artística dels burgesos i dels proletaris a Catalunya» (Unió Federal Nacionalista Republicana, Barcelona, 1912), «L'amor a Catalunya i la novel·la» (Ateneu Igualadí de la Classe Obrera, 1932), «La natura i la novel·la» (local social La Lira Vendrellense, 1932) o «En Rusiñol que jo he tractat» (Institut del Teatre de Barcelona, 1936).
- (21) Des d'aquestes pàgines vull agrair el gest d'un gironí anònim que, amb motiu de l'exposició *Prudenci Bertrana. La presó de l'ànima*, va fer arribar una pàgina de diari de 1935 amb la transcripció d'aquest discurs a les comissàries de l'exposició.